

Sinds jaar en dag zijn er in Utrecht binnen de protestantse kerk activiteiten speciaal voor mensen met een verstandelijke beperking: catechese en diensten van Schrift en Tafel.

Iedereen hoort erbij

Hoe breng je dat in de praktijk?

Hetty Bouwhuis

Mw. drs. H. Bouwhuis is coördinator van de 'Activiteiten Verstandelijk Beperkten' van de Domkerk te Utrecht. De foto's bij deze bijdrage zijn van Anja van Veldhuizen.

Zie voor meer informatie: <http://domkerk.nl/GEMEENTE/verstandelijkgehandi-capt.html>

De trekker van al deze activiteiten, die het werk al vijftien jaar doet, is als een spin in het web. Zij verzet bergen werk en kent alle bezoekers en begeleiders. Maar dan komt het moment dat zij zegt dat ze er over een half jaar mee gaat stoppen. Niemand staat klaar om haar coördinerende rol met al het werk over te nemen. Wat doe je dan als kerk, als vrijwilligers en als meewerkend ouderling? Een kijkje in de keuken van het werk in de Domkerk.

Doorgaan!?! We moeten doorgaan, was m'n gedachte: er is een vaste groep deelnemers aan de catechesebijeenkomsten in de Domkerk en vooral zij willen dat dit doorloopt. Het is wel geen grote groep, vijf tot tien mensen, maar zij komen trouw naar de Domkerk om te vertellen wat hen bezig houdt, om te luisteren naar het verhaal en om het vaste programma te doorlopen. Hun behoefte is duidelijk.

Ook voor de diensten ligt er duidelijk een behoefte. Er zijn doorgaans zo'n 20

tot 50 belangstellenden, verstandelijk beperkten en hun begeleiders of familieleden.

Klein maar fijn?

De catechesegroep is echter al jaren dezelfde. Er komen geen nieuwe mensen bij en de mensen die er zijn, worden ouder. Bij de diensten komen wel regelmatig mensen uit stad en land een keer langs.

De vraag doet zich voor of het niet beter is te stoppen en voor iedereen een plaats in een gewone wijkgemeente te zoeken. Dit past ook bij de trend om verstandelijk beperkten te betrekken in de 'gewone' gemeenteactiviteiten. We hebben onderzocht welke mogelijkheden hier liggen. Maar na overleg met ouders en begeleiders hebben we al vrij snel de conclusie getrokken dat de diensten en andere activiteiten over het algemeen te moeilijk zijn voor verstandelijk beperkten. Als je als enige in een wijkgemeente verstandelijk beperkt bent, betekent dit al snel dat je constant

op je tenen moet lopen om te begrijpen waar het over gaat. Bovendien ben je altijd maar weer 'anders' dan alle anderen.

Wat gebeurt er elders? Om toch een afgewogen besluit te kunnen nemen over de voortgang van onze activiteiten, hebben we vervolgens gekeken wat er voor verstandelijk beperkten in Utrecht en omgeving op religieus gebied georganiseerd wordt. Zo onderzochten we of we met anderen zouden kunnen samenwerken of onze activiteiten op elkaar zouden kunnen afstemmen. Met het oog daarop hebben we contact gezocht met geestelijk verzorgers van zorginstellingen en kerken in en om Utrecht.

Daarbij bleek dat er geen vergelijkbare activiteiten plaatsvinden. Wel is er een maandelijkse vesper in Nieuwegein. Ook hebben instellingen hun eigen religieuze bijeenkomsten. In al die situaties is iedereen zeer

gemotiveerd om dit werk te doen, omdat het in een behoefte voorziet. Wel blijken de voorbereiding en vooral het vervoer naar en van de activiteiten veel tijd te vergen. Zo wonen bewoners van instellingen vaak ver uit elkaar en hebben zij niet meer dan één contactpersoon die de agenda beheert of het vervoer regelt. Bovendien wordt ook bij deze groep de afstand tot kerk en geloofszaken steeds groter en werken geestelijk verzorgers meestal met kleine groepen geïnteresseerden.

Alles overziende bleek samenwerking helaas niet aan de orde. Daarvoor is de organisatie ter plekke al ingewikkeld genoeg. Wel hebben we dankzij deze kennismaking met anderen ervaringen en materiaal uitgewisseld. En het was zonder meer goed om te merken dat ook elders met veel enthousiasme kerkelijke of religieuze activiteiten georganiseerd worden voor verstandelijk beperkten en dat zij tegen dezelfde problemen aanlopen als wij in Utrecht.

Een kijkje in de keuken

Vervoer is altijd weer een hele puzzel

Vele handen ... Dan meldt zich nog een vrijwilliger uit de Johanneskerk in Utrecht, een geestelijk verzorger met veel ervaring met onze mensen. We besluiten om verder te gaan, zij het in een lagere frequentie met één reeks catechesebijeenkomsten rondom een thema met een afsluitende dienst in het voorjaar en zo ook in het najaar. De opzet van catechese en diensten blijft dezelfde. Waarom een goede formule veranderen? Ook de coördinatie wordt nu geregeld.

Ook in de nieuwe opzet blijft het algemene kerkbestuur binnen de protestantse kerk in de stad Utrecht het werk voor verstandelijk beperkten in moreel en financieel opzicht steunen. Deze steun is erg belangrijk voor de positie van het werk in Utrecht en voor communicatie en PR: het helpt ons de aandacht te vestigen op de bijeenkomsten en diensten.

Verder zijn een paar ouders heel actief in de organisatie van de diensten. Zij sturen bijvoorbeeld alle belangstellenden en instellingen in ons bestand een uitnodiging voor de diensten en zorgen voor de PR. Ook regelen zij met gemeenteleden het vervoer naar en van de kerkdiensten voor een aantal vaste bezoekers. Dit is altijd weer een grote puzzel. Een moeder bakt het brood voor de dienst van de tafel. Een vader speelt mee in het orkest met enthousiaste musici onder leiding van onze cantrix.

Inmiddels hebben we een aantal vaste voorgangers in de diensten. Dat werkt erg goed, zowel voor de voorganger als voor de bezoekers. Meestal moet je toch wel wennen aan de manier van praten en denken van de aanwezigen om hen goed te kunnen

benaderen. Bovendien krijg je eerder een reactie los als je bekend bent.

En lest best: ook de verstandelijk beperkten zelf zijn actief in de dienst en bij de bijeenkomsten op zaterdagmorgen; zij helpen bij het uitdelen van de orde van dienst bij de ingang, het aansteken van de kaarsen, het voorbereiden van de tafel met brood en wijn of verzorgen de collecte. Ons uitgangspunt is voor en met verstandelijk beperkten. Samen vieren maakt de dienst zoveel meer bevredigend.

Een impressie

Het is eind september, zaterdagochtend half tien. De Domkerk is nog dicht en bezoekers van de Open Dom zijn er nog niet. Samen met een andere vrijwilligster maak ik de sacristie klaar en zet de stoelen in een kring rondom de kaars. Iets voor tien uur gaat de bel: de eerste verstandelijk beperkten komen binnen voor de tweewekelijkse bijeenkomst. Belevissen worden uitgewisseld en als iedereen er is, gaan we in de kring zitten, zingen en steekt een van ons de grote kaars in het midden aan. We lezen de namen voor, waarbij iedereen die wil iets vertelt, zingen liederen en daarna hebben we het over het thema van die keer en volgt het verhaal uit de Bijbel of over een inspirerend persoon. Dan gaan we knutselen of kleuren tot het tijd is voor de collecte en de afsluiting met het gezongen Onze Vader en de vredesdans. Na afloop gaan de meesten meteen naar huis. Met enkelen ruimen we op en drinken

we koffie, terwijl we wachten op de taxi's. We zijn blij als die zich bijtijds melden: soms gaat er iets mis met de taxi, staat de chauffeur bij de verkeerde deur en gaat hij weg zonder passagier. Dan moeten we wachten tot een nieuwe taxi zich aandient. Rond 12.15 uur is iedereen weg en gaan we elk ons weegs.

Hoe gaat het nu? We draaien nu twee jaar in deze nieuwe opzet. Regelmatig kun je horen hoe blij deelnemers zijn dat het werk doorloopt. Een paar mensen vinden het wel jammer dat we niet doorgaan tot de Kerst, want dan is het zo gezellig in de kerk. Maar ze zeggen er ook meteen achteraan dat ze nu wel meer tijd overhouden voor hun andere activiteiten: ook verstandelijk beperkten hebben een ruime keuze uit allerlei activiteiten naast hun werk of dagbesteding. Bovendien worden de diensten zeer gewaardeerd: het feestelijke karakter, de vaste structuur met veel muziek en het delen van 'brood uit de hemel' en 'wijn van het koninkrijk' midden in de Domkerk.

Het zou mooi zijn als we nieuwe mensen weten te betrekken bij de bijeenkomsten of toch extra diensten kunnen plannen in een jaar, zodat de continuïteit beter gewaarborgd is en de groep belangstellenden minder kwetsbaar.

Toch voorzien we ook met onze huidige frequentie in een vraag. Dat zie je aan de trouw van de deelnemers en bezoekers, de bereidheid van familie, begeleiders, alle vrijwilligers en predikanten om mee te werken aan de organisatie van de bijeenkomsten

en diensten. Dat het zinvol werk is, zie je ook aan het stralende gezicht van bezoekers bij een lied, bij het horen van muziek of bij het uitwisselen van de vredegroet. Dan weet je weer waar we het allemaal voor doen. ■

Enkele tips

- Probeer zoveel mogelijk vrijwilligers te betrekken bij de activiteiten met één persoon die bijna altijd aanwezig is en zo de continuïteit bewaakt.
- Zorg voor draagvlak bij bestuurders.
- Onderzoek of je kunt samenwerken met andere kerken of instellingen.
- Hanteer een vaste structuur voor bijeenkomsten; dit werkt goed voor verstandelijk beperkten én voor de leiding.
- Stem je verhaal via vraag en antwoord af op de bezoekers.
- Maak een thema beeldend met een ritueel, mooie afbeelding of laat het uitspelen.
- Besteed veel tijd aan communicatie en PR.
- Vraag aan verstandelijk beperkten zelf wat zij graag willen.
- Probeer mensen met ervaring met de doelgroep (in beroep of in de familie) te betrekken.
- Wacht niet tot alles uitgedacht is, maar stel een formule op, benader mensen persoonlijk, ga van start met een kleine groep en bouw het al lerend uit.
- Kom een keer langs in de Domkerk of neem contact op voor meer informatie (zie de website aan het begin van het artikel).

Voor en met
verstandelijk
beperkten